

BELLA ISTVÁN VERSEI

A NAGY REPÜLÉS

JULIAN TUWIM UTÁN

Egy nap anyó tyúkjá,
napsugártollúja,
egy bohóc-megbotlós
hebehurgya kotlós
a kerítéslécet
ellökte s lelécelt.

Anyó meg utána eredt:
„Gyüszsz vissza!” – „Nem én!
Sietek!”

A libalegelőn épp
állt egy repülőgép,
– mivel repülőtér volt ott –
odaigyekszik hát a Kotkott,
s a tiklétraugronc – usgyi –
egyből a gépre ugrik.
Anyó meg, hoppla! –
melléje behuppan.

Hogy is ne izgolódnának,
huzakodnak, karmolásznak,

csípik, cibálják a zárat,
a légsavart, a két szárnyat,

mígnem a motor felhördül,
a légsavar meg megőrül:

becsavarodik, pörgettyűz!
– s a gép liftként égbe lendül.

Anyó puff lesz, a tyúk – kész!
„Faj, mi van ott? oda nézz!”

A tyúk tikog, anyó visít,
a gép nagyot bukfeneczik.

Ez kodácsol, az sirámol,
a gép táncol és ficánkol,

egyre följobb, föl az égig,
bár anyó már kérve kéri,

bár a tyúk a motort rúgja,
kerekeit, csavarját fújja,

az csak egyre sebesebben
följobb libben, feljobb libben.

Hát ahogy lenéznek,
mit látnak szegények:

Az a hegygőliát – csöpp homokdűne,
az égigérő fa – sarjú tüske,
a folyó – pánlika a föld hajában,
a rét – zöld keszkenő színes mintákkal,
a házak – játék-kockák, és a szántók –
sokszínű, kockás rácsok,
a kerek tó – virágcserep, fényt virágzik,
arrébb egy hernyócska-vonat mászik,
az emberek – hangyaforgatag,
a tehénké – katicabogarak,
s a tyúkok? Tyúk onnan nem is látszik

Hát ahogy fölnéznek,
mit látnak? Felhőt? No éppen
az kéne!

A felhők alattuk vannak,
a földre sátrat vonnak.

„Faj – sáptóza a tyúk – fejére
állt, anyó, az egész világ!”
Am hangja elakad: szemtől szembe vele
egy szörnyű szörnyeteg, fölkele
a hold, csak százszor nagyobb,
mint a földről lenni szokott:
egyik szeme vak – hunyorog,
másik ép és vérben forog,
tátott szája – hamm, bekaplak
repülőgép! – bálna-ablak.
Le is ugrott anyó onnan,
s felébredt otthon, a sutban.

Szétnéz, mi is történt, lám
mindenütt rend van, tyúkjá
fönn csücsül a tyúklétrán,
hamiskán hunyorogva.

KICSINKEKIS ÚR ÉS A CET

JULIAN TUWIM UTÁN

Volt egyszer egy Kicsinkekis Úr,
a legkicsikébb, meglehet.
Mindent ismert már és látott,
csak egyet nem – cetet.

Kicsinkekis Úr pici volt,
kávészem-piculányi,
és mindamellet nagy utazó,
és mindamellet kíváncsi.

Nincs semmi fura abban,
hogy látni szeretne cetet,
mert nagy a cet, a nagyvilágon
ő a legnagyobb, meglehet.

Kicsinkekis Úr kivirul,
tetszik az utazás neki.
Csónakot váj dióhéjból,
tengerre az megteszi.

Hogy puha legyen az alja,
vattával megágyaz legelőbb,
majd egyetlen gyufaszálból
kifarag négy evezőt.

Ennivalót zsákszámbra,
jó sátrat, boroshordót,
bicajt, sok ügyes szerszámot
mind ama csónakra hordott.

Gramofont, rádiót, ágyat,
puskát, lőszereládát,
bundát, ruhát, több váltást
a lélekvesztőre báláz.

Mert minden picinke volt ott,
picinél picikébb, lám-lám
Kicsinkekis Úr maga is
legkicsikébb a föld hátán.

Csónakját hón' alá csapja,
száll pillerepülőgépre,
és így szól: „Gdyniába!”
Egy óra se – és odaértek.

A Kékség Kapujában
Kapitány szalutálgat.
– Van még a tengeren hely?
– Akad, uram, magának!

Kicsinkekis Úr tüstént
egy hullám hátára pattan.
És evez és evez egyre
távolabb és mind bátrabban.

Nyugodt a tenger, csöndes,
tükre szikrázó üveg,
de valahogy nem látni
egyetlen árva cetet.

Előbb egy evezővel,
majd kettővel, hárommal, négygel...
Két hete egyfolytában.
Cet se vízben, se égen.

Cipog: – Cip, cip, cetecském!
Merre vagy, kis halacska?
Ne félj, bújj elő, bárcsak
egyetlen pillanatra.

Két hónapja evez már,
cet se vizen, se égen.
Egészen elfáradt már,
aluszkált evezteiben.

Ó, milyen gyönyörű lenne
földön aludni végre!
Míg egy nap néz, néz és egy
sziget szökik szemébe.

Csónakját hóna alá csapja,
s a néptelen partra gázol.
„Pihenek – mondja – s megtérek!
Ha cet nincs, nincs mit csinálnom.”

Körbekerkező szigetén
bicajon minden irányba.
Több mint három nap odavolt,
mire visszaért, belefáradt.

Fölkurblizta hát a gramofont,
ívott, táncolt, dalolt nagyot,
hat szunyoghadat szétágyuzott,
s álmos lett, ásítózott.

Föl kell verni a sátrat,
hozzá is lát menten,
szögeket ver a földbe –
de most... a sziget... prüsszent!

Prüsszent és hősünkre reccsen:
– Ki mer itt ilyet tenni?
A híres cet orrába
sátorcöveket verni?

– Cet?! Cet! – (Kicsinkekis Úr
síkkong, ahogy torkán kifér.)
– Nem cet, oktondi, csak a
jobb orrcimpám, az a tér.

Viz alatt vagyok, érted?
S örülj, hogy megúszod, öccse.
– A sziget? – Micsoda sziget?!
Csupán az orrom csücske.

Kicsinkekis Úr megremeg.
– Ki csiklandozgat engem?
– Senki, csak megrázkódtam és
hozzád már semmi kedvem! –

Csöpp csónakját hóna alól
vízre veti a „jöttment”,
és egyből Gdyniába evez,
s onnan Varsóba röppen.

És most, ha valaki megkérdi,
látott-e valaha cetet,
orrát fennhordva, foghegyről
így cicogtat: – No, meglehet...

Ember Mária

SZÓNYI PÉTER EMLÉKÉRE

Beszélgetés Diener Péterrel

... A mai élet sem nevezhető nyugodtnak, nem heverünk rózságyon, s korunk felettébb sűrű történe-
sű. Ezt joggal megállapíthatjuk és mégsincs jogunk esetleges tétlenségünket, meddőségünket ezzel men-
teni. Nem lehet ez mentség mások, de önmagunk előtt sem. Az élet nem tűr halogatást, nem vár, elmű-
lik. Nincs módunk magunkat időben sem előre, sem hátra helyezni; vállalni kell korunkat, s helytállni
azért az eszményért, amelynek szolgálatára a tehetség kötelez.

(SZÓNYI ISTVÁN: Kép. 1943)

Diener-Dénes Rudolf festőművész (1889–1956) fiával, Péterrel,
aki az összehasonlító irodalomtörténet egyetemi tanára
Toulouse-ban, egy másik kiváló magyar festő, Szőnyi Ist-
ván (1894–1960) fiáról, Péterrel beszélgettünk ezen a nyá-
ron Franciaországban; úgy érzem, közre kell adnom a köz-
re tartozó részleteket. Legegyszerűbb ott kezdenem, hogy

Diener Péter a budapesti Corvina kiadásában 1971-ben megjelent Szőnyi-al-
bum előszavát idézte, Pataky Dénes művészettörténész írását:

– Talán rokona is lehetett a festőnek – vélte –, mindenesetre nagyon közelről kel-
lett ismernie. Az életrajzból, amit közöl, kiderül, hogy Szőnyi István mennyire
benne volt a régi magyar felső-középosztályban, magas rangú MÁV-tisztviselő fia
volt, felesége egy Horthy-korszakbeli államtitkár leánya, s a német megszállást
követően mégis vállalta a halálos kockázatot: műtermében, majd az ostrom alatt
a pincében „összesen tizenöt üldözöttet bújtatott” – írja Pataky Dénes. Ezek egyi-
ke én voltam. A műteremben utaltak ki nekem fekhelyet...

Valahányszor ilyen és ehhez hasonló emlékezéseket hallok, kérdések raja
tolakszik fel bennem. Az első mindjárt a „miért?”, a motiváció keresése,
akár egy krimiben, hiszen az idézett Pataky Dénes-szövegben a „halálos” jel-
ző a „kockázat” előtt nem költői túlzás. Hogy a rejtegető a rejtegetettekkel
együtt felkoncoltatik, ki volt plakatírozva a budapesti utcán, s hogy pusztán
a magyar festőművészek körében maradnak: Cserepes Istvánt (1901–1944) az
általja bújtatottakkal együtt lötték agyon a nyilasok a József utcai műterem
udvarán.

– Barátok voltak a szülők? – próbálkoztam.

– Nem. A művészek között jóformán mindenki ismert mindenkit. De itt nem ar-
ról van szó, hogy baráti szívességből fogadtak volna be Szőnyiék. Engem külön-
ben is Stefi néni vitt oda, Dési Huber István özvegye...

Dési Huber István festőművész (1895–1944) még a német megszállás előtt
halt meg a budakeszi tudószanatóriumban; „Nem bírta hát tovább a roncsolt
szív s tüdő...” – írja róla búcsúztatójában Radnóti Miklós. Dési Huber Ist-
vanné, Stefi néni a friss gyászt félretenni kényszerült, sürgősebb dolgot adott
a történelem:

– Stefi néninek volt valamilyen gyermekmentő akciója – folytatta Diener Péter
–, a részleteket nem tudom már, soha nem is tudtam, nem olyan idők voltak azok,
hogy a részletekről szó esett volna. De ahhoz, hogy Szőnyi Péterrel beszélhessünk,
el kell mondanom röviden néhány, az én életrajzomat érintő dolgot. A nyilas hata-
lomátvétél, 1944 októbertől után egy ideig a Pozsonyi úti gyűjtőházakba kerültem...

– Mit jelent az, hogy „gyűjtőház”? Ezzel a szóval még nem találkoztam.

– Talán nincs is. Lehet, hogy én találtam ki. Az első periódus, ugye, az volt,